BESLUT

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEBESLUT (EU) 2023/1160

av den 31 maj 2023

om ansökan om registrering av det europeiska medborgarinitiativet ”Effective implementation of the concept of judicial precedent in EU countries” (”Effektiv tillämpning av prejudikat i EU-länderna”) i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788

(delgivet med nr C(2023) 3632)

(Endast den engelska texten är giltig)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788 av den 17 april 2019 om det europeiska medborgarinitiativet ([1]), särskilt artiklarna 6.2 och 6.3, och

av följande skäl:

(1) En ansökan om registrering av det europeiska medborgarinitiativet ”Effective implementation of the concept of judicial precedent in EU countries” (”Effektiv tillämpning av prejudikat i EU-länderna”) lämnades in till kommissionen den 4 maj 2023.

(2) Ansökan följer på en ansökan om registrering av det europeiska medborgarinitiativet ”Effective implementation of the concept of judicial precedent in all EU countries” som lämnades in till kommissionen den 14 februari 2023.

(3) Genom en skrivelse av den 8 mars 2023 (C(2023) 1602 final) underrättade kommissionen i enlighet med artikel 6.4 i förordning (EU) 2019/788 gruppen av organisatörer om att kraven för registrering i artikel 6.3 första stycket a, d och e i den förordningen var uppfyllda när det gäller den ansökan om registrering som lämnades in den 14 februari 2023 och att artikel 6.3 första stycket b i den förordningen inte var tillämplig. Kommissionen förklarade dock också att initiativet inte uppfyllde kravet i artikel 6.3 första stycket c i förordning (EU) 2019/788, eftersom artikel 81 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), som organisatörerna hade baserat initiativet på, inte utgjorde någon rättslig grund för den rättsakt som föreslås i initiativet, eftersom den bestämmelsen är begränsad till frågor med gränsöverskridande konsekvenser. Artikel 82 i EUF-fördraget kunde inte heller utgöra någon rättslig grund för den rättsakt som föreslås genom initiativet, eftersom initiativets mål uppenbart ligger utanför de fyra områdena i artikel 82.1 a–d i EUF-fördraget. Initiativet omfattas inte heller av något av de tre områdena i artikel 82.2 a–c i EUF-fördraget eller några andra ”specifika delar av det straffrättsliga förfarandet” enligt artikel 82.2 d i EUF-fördraget. Kommissionen informerade också organisatörerna om att artikel 65 i EUF-fördraget, som det hänvisas till i initiativet, inte var relevant i detta sammanhang och att artiklarna 20 och 45 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna inte bemyndigar kommissionen att lägga fram förslag till rättsakter. Kommissionen informerade därför organisatörerna i enlighet med artikel 6.4 första stycket i förordning (EU) 2019/788 om att de antingen kunde ändra initiativet för att ta hänsyn till kommissionens bedömning eller behålla eller dra tillbaka det ursprungliga initiativet i enlighet med artikel 6.4 andra stycket i förordning (EU) 2019/788.

(4) Den 4 maj 2023 lämnade gruppen av organisatörer in initiativet på nytt.

([1]) EUT L 130, 17.5.2019, s. 55.

(5) Initiativets syften är enligt organisatörerna att införa en mekanism på nationell nivå som garanterar ömsesidigt erkännande av lagakraftvunna domstolsavgöranden i andra medlemsstater och möjligheten att åberopa nationell rättspraxis som fastställts av domstolarna i det berörda landet. Den föreslagna mekanismen är tänkt att tillämpas under förutsättning att a) Europeiska unionens domstol har haft tillfälle att tolka de tillämpliga unionsrättsliga bestämmelserna och att b) det aktuella målet rör liknande eller identiska rättsfrågor. Organisatörerna anser att mekanismen faktiskt bör vara tillgänglig för parter i mål, så att de kan begära att ett annat beslut som är relevant för deras mål erkänns när som helst under förfarandet. Vidare bör ett visst mått av flexibilitet säkerställas med tanke på klausulen om förändrade omständigheter, så att rättspraxis kan ändras om vissa grundläggande omständigheter har ändrats. Organisatörerna anser också att medlemsstaterna bör åläggas att införa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner om mekanismen inte följs.

(6) I en bilaga till initiativet finns ytterligare uppgifter om initiativets innehåll, mål och bakgrund. Där anges att EU-domstolen och EU-institutionerna vid upprepade tillfällen har konstaterat att domstolarna i vissa EU-länder tenderar att tillämpa EU-rätten utan att säkerställa en enhetlig och konsekvent strategi och att detta undergräver medlemsstaternas likhet inför fördragen och eventuellt kan leda till diskriminering mellan enskilda i medlemsstaterna och till betydande osäkerhet om hur efterlevnaden av unionsrätten säkerställs på nationell nivå. Med hänvisning till artikel 4.2 i fördraget om Europeiska unionen förklaras i bilagan att initiativet syftar till att befästa en enhetlig rättspraxis bland medlemsstaterna och samtidigt respektera olika rättskulturer och rättstraditioner. Där sägs också att förslaget är proportionerligt och nödvändigt för att säkerställa skyddet av rättsstatsprincipen och för att upprätthålla en enhetlig tillämpning av unionsrätten, eftersom varje medlemsstats domstolstraditioner och processuella oberoende bevaras genom införandet av en mekanism som leder till erkännande av tidigare domstolsavgöranden. Vidare bör enskilda kunna åberopa en mekanism för överprövning av beslut som är oförenliga med prejudikat som rör liknande eller identiska situationer. Här nämns i bilagan att medlemsstaterna bör vara skyldiga att övervaka att de nationella domstolarna tillämpar mekanismen korrekt, vilket innebär att medlemsstaterna kan ställas till svars för åsidosättande av skyldigheter enligt EU-rätten, i överensstämmelse med EU-domstolens fasta rättspraxis.

(7) Som kommissionen ser det är meningen med det ändrade initiativet att införa en mekanism som säkerställer ömsesidigt erkännande av lagakraftvunna rättsliga avgöranden som fastlagts av domstolar i andra medlemsstater och förlitar sig på nationella rättsliga prejudikat som beslutats av domstolarna i den berörda staten. Mekanismen tillämpas under förutsättning att samtliga nedanstående tre kriterier är uppfyllda: i) Unionsrättsliga bestämmelser tillämpas i det lagakraftvunna rättsliga avgörandet. ii) EU-domstolen har redan tolkat samma relevanta bestämmelser i unionsrätten. iii) Liknande eller identiska rättsfrågor är aktuella i det berörda målet.

(8) Unionen ska enligt artikel 81.1 i EUF-fördraget utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder, vilket bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden. Samarbetet får inbegripa beslut om åtgärder om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Vidare föreskrivs i artikel 81.2 a i EUF-fördraget att Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska besluta om åtgärder, särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl, för ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden samt verkställigheten av dessa.

(9) Det straffrättsliga samarbetet inom unionen ska på liknande sätt enligt artikel 82.1 i EUF-fördraget bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och inbegripa en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på de områden som avses i artikel 82.2 och artikel 83 i EUF-fördraget. Enligt artikel 82.1 andra stycket a i EUF-fördraget ska Europaparlamentet och rådet besluta om åtgärder för att fastställa regler och förfaranden för att säkerställa att alla former av domar och rättsliga avgöranden erkänns i hela unionen.

(10) Eftersom initiativet syftar till att införa principen om ömsesidigt erkännande i fall där det på vissa villkor krävs tillämpning av unionsrättsliga bestämmelser, anser kommissionen att initiativets mål omfattas av tillämpningsområdet för artiklarna 81 och 82 i EUF-fördraget.

(11) Därför faller inga delar av initiativet uppenbart utanför kommissionens befogenhet att lägga fram ett förslag till en unionsrättsakt för att genomföra fördragen.

(12) Denna slutsats påverkar inte bedömningen av om initiativet uppfyller de konkreta, faktiska och materiella villkor som krävs för att kommissionen ska kunna agera, bland annat om det är förenligt med proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna och de grundläggande rättigheterna.

(13) Gruppen av organisatörer har lämnat tillräckliga bevis på att det uppfyller kraven i artikel 5.1 och 5.2 i förordning (EU) 2019/788 och har utsett kontaktpersoner i enlighet med artikel 5.3 första stycket i den förordningen.

(14) Initiativet är varken uppenbart otillbörligt, av okynneskaraktär eller förargelseväckande och det strider inte heller uppenbart mot unionens värden enligt artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen eller mot de rättigheter som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

(15) Initiativet ”Effective implementation of the concept of judicial precedent in EU countries” bör därför registreras.

(16) Slutsatsen att villkoren för registrering enligt artikel 6.3 i förordning (EU) 2019/788 är uppfyllda innebär inte att kommissionen på något sätt bekräftar att innehållet i initiativet är korrekt, då gruppen av organisatörer av initiativet är ensamt ansvarig för detta. Innehållet i initiativet uttrycker enbart organisatörernas åsikter, och kan inte på något sätt anses återspegla kommissionens uppfattning.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det europeiska medborgarinitiativet ”Effective implementation of the concept of judicial precedent in EU countries” ska registreras.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till gruppen av organisatörer av medborgarinitiativet ”Effective implementation of the concept of judicial precedent in EU countries”, företrädd av Marius PITIGOI och Mihaela-Roxana GODINAC i egenskap av kontaktpersoner.

Utfärdat i Bryssel den 31 maj 2023.

På kommissionens vägnar
Věra JOUROVÁ
Vice ordförande